

Plenum

Tisdag 22.11.2022 kl. 13.59—17.07

4. Regeringens proposition till riksdagen om komplettering av budgetpropositionen för 2023 (RP 154/2022 rd)

Regeringens proposition RP 277/2022 rd

Remissdebatt

Talman Matti Vanhanen: Ärende 4 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talman konferensen föreslår att ärendet remitteras till finansutskottet.

För remissdebatten reserveras i detta skede högst en timme. — Debatt, minister Saarikko.

Vid behandlingen av ärendet följde riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet.

Debatt

14.15 **Valtiovarainministeri Annika Saarikko** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelyssä on nyt ensi vuoden talousarvioesityksen täydentäminen. Se jatkaa varsinaisen budjetin linjalla ja panostaa ennen kaikkea turvallisuuteen ja energiakriisin hoitamiseen, joiden merkityksestä meillä vallitsee yhteiskunnassa laaja yhteisymmärrys.

Suomi on jo pitkään ollut sotilaallisesti valmis Naton jäseneksi. Naton täysjäsenyyss edellyttää kuitenkin uusia voimavaroja ministeriöiden työhön, siihen Nato-Suomen todellisuuteen. Tässä budjetin täydennyksessä hallitus esittää keskeiset määrärahat eri ministeriöihin, jotta Nato-jäsenyyteen on täysi valmius. Suurimpana menoeränä todettakoon Suomen maksuosuus Naton budjettiin.

Kaikkiaan Nato-menoihin hallitus esittää täydentävässä budjetissa yhteensä reilut 40 miljoonaa euroa, ja lisäksi täydentävässä budjetissa varataan nyt 15 miljoonaa sellaisiin Nato-jäsenyydestä aiheutuviin menoihin, joiden valmistelu on vielä kesken. Kuten hyvin tiedämme, valitettavasti jäsenyyssprosessimme muissa Naton nykyisissä jäsenmaissa ei vielä ole valmis, eli työ jatkuu, mutta rahavaraumat Nato-jäsenyydelle on tehty.

Arvoisa puhemies! Budjetin täydennyksen suurin yksittäinen panostus kohdistuu niin ikään myös turvallisuuteen. Me esitämme 140 miljoonan euron panosta Rajavartiolaitokselle itärajan esteen ensimmäisen vaiheen rakentamiseen. Kiitän tässä koko hallituksen puolesta hyvää parlamentaarista yhteistyöstä asian merkityksen tunnustamisesta ja päätökseen tukeutumisesta. Itärajan aita parantaa rajavalvontaa ja tukee hybridi-vaikuttamisen torjuntaa. Se on ajankuva, sellainen tarvitaan.

Samalla poliisille ja pelastustoimelle kohdistetaan lisäeuroja, totta kai huomattavasti pienemmässä mittakaavassa tokikin. Samoin useampia määrärahoja kohdistetaan nyt Uk-

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

rainan materiaaliapuun. Me seisomme Ukrainan rinnalla kylmenevän talven jokaisena päivänä ja autamme samalla myös sotaa pakenevia ukrainalaisia Suomessa.

Arvoisa puhemies! Tässä budjetin täydennyksessä pannaan toimeen myös budjettiriihessä linjattu, hyvin nopeasti valmisteltu väliaikainen sähkötuki suomalaisille kotitalouksille. Se tarkoittaa siis sitä, että sähkön erityisen ja ennätyksellisen, valitettavan korkeaa hintaa tullaan kompensoimaan väliaikaisella tuella niille kodeille, jotka eivät pysty hyödyntämään verotuksessa tehtävää sähkövähennystä. Sähkötukeen ehdotetaan 85 miljoonan euron rahoitusta. [Mika Niikko: Näpertelyä!]

Energiankulutusta pyritään tietenkin myös hillitsemään. Pidän viisaana sitä, että asuinrakennusten energiatehokkuutta parantavien avustusten myöntövaltuuteen ehdotetaan noin 30 miljoonan euron lisäystä, joka korottaisi valtuuden yhteensä nyt 100 miljoonaan euroon. Se on myös tapa vastata energiakriisiin.

Yleinen inflaatio, joka laukkaa ennätyksellisen nopeasti ja korkealla, näkyy myös ministeriöiden ja hallituksen ja eri hallinnonalojen virastojen toiminnassa. Se näkyy erityisesti tilavuokrien nousussa. Budjetin täydentävään esitykseen aiemmin suunnitellun mukaisesti, joka jo budjettiriihen yhteydessä informoitiin, nyt tarkentuneilla tiedoilla sisältyy vajaa 30 miljoonaa euroa määrärahoja, joilla kompensoidaan valtion virastojen ja laitosten toimitilojen ja sitä kautta myös kansalaisten palveluiden sujuvuutta, koska vuokrien hinnat ovat nousseet poikkeuksellisen nopeasti ja korkealle.

Budjetin täydennykseen sisältyy myös toimia pidemmän aikavälin energiamurroksen edistämiseksi. Yksi pieni mutta erityisen merkittävä päätös on se, että Säteilyturvakeskukseen ehdotetaan määrärahoja ydinenergiain kokonaisuudistukseen, pienydinvoimalaitosten käsittelyyn varautumiseen sekä raja-asemien säteilyvalvontaan — tämä tulevaisuuden energiapolitiikkana.

Arvoisa puhemies! Budjetin täydennyksessä valtion omaisuustuloja ehdotetaan korotettavaksi reilulla 570 miljoonalla eurolla. Ne ovat tulevaisuusinvestointien rahoittamiseksi tehtäviä myyntejä, jotka toteutetaan hallituskauden loppuun mennessä. Kun tuloarvioiden muutokset otetaan huomioon, niin täydentävän budjetin panostukset turvallisuuteen ja energiaan lisäävät ensi vuoden budjetoitua alijäämää reilulla 200 miljoonalla eurolla, joista merkittävin osuus on tuo itärajan raja-aitarakennustyö, joka jo lisätalousarvion rahoituksella käytännössä käynnistetään mahdollisimman nopeasti.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

14.19 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies, hyvä ministeri, edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Kysymys tässä täydentävässä keskustelussa kuuluu: miksi kotimainen ruoantuotanto ja maatalous unohdettiin? Tällä hetkellä me olemme tilanteessa, niin kuin edustajakollega Essayah totesi, että päivittäin kolme suomalaista maatilaa lopettaa toimintansa. Tukea energiakriisissä, niin kuin ministeri Saarikko kertoi, on jossain muodossa löytynyt oikeastaan miltei kaikille muille, mutta maatilat tämä vasemmistohallitus on keskustan kanssa unohtanut.

Maatalous oli kustannuskriisissä jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan, kyllä, mutta sodan myötä kustannukset ovat kasvaneet merkittäväällä tavalla, jopa ennennäkemättömällä tavalla. Maatilojen sähkölaskut ovat moninkertaistuneet, mutta tuottajahinnoissa se ei juurikaan ole näkynyt. Niin kuin tuossa edellä kuulumme, Tilastokeskuksen raportin mukaan heinä—syyskuun aikana maatalouden tuotantovälineiden ostohinnat nousivat jopa 30

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

prosenttia. Hallitus ei halunnut lopulta sisällyttää tukipakettia maataloudelle, vaan tukea kuulemma harkitaan mahdollisesti ensi vuonna. Täytyy todeta, että hallitus ei näytä välittävän suomalaisen maatalouden ja ruokaturvan tulevaisuudesta.

Edustajakollega, kristillisdemokraattien puheenjohtaja Sari Essayah totesi: ”Hallitus leikki viikonloppuna, että sitä kiinnostaisi suomalaisen maatalouden ja terveydenhuollon tulevaisuus. Nyt tiedämme, että näin ei ole.” Hän myös totesi: ”Maatalouspuolueen leima keskustan kohdalla on aikansa elänyt, koska keskusta on kohta ollut jo kahdeksan vuotta maatalousministerin salkussa kiinni ja jälki on tällaista. Keskusta ei tällä hetkellä ole se puolue, joka parhaiten ajaa suomalaisen maatalouden asemaa.” Hetki sitten luetussa välilyksymyksessä todettiin lisäksi: ”Marinin hallitus on osoittanut välinpitämättömyydellään ja päättämättömyydellään, ettei se ole tilanteen tasalla maatalojen ahdingossa eikä myöskään globaalista ruokaturvatilanteesta.”

Haluankin nyt kysyä ministeri Saarikolta: miksi te ette keskustassa pitäneet kiinni tästä maatalouden kriisipaketista, ette tuoneet, halunneet sitä osaksi tätä talousarviota täydentävää esitystä? [Toimi Kankaanniemi: Se on vakava juttu!] Tähän se olisi kuulunut, ministeri Saarikko, jos se teille olisi ollut tärkeä muissakin kuin tupailtapuheissa.

Mutta ei niin huono, ettei jotain hyvääkin. Tässä täydentävässä esityksessä tuodaan varoja meidän Nato-jäsenyyden valmisteluun, 140 miljoonaa itärajan aidan ensimmäiseen vaiheeseen, tuomioistuinten käsittelyaikojen lyhentämiseen, hivenen myös pelastustoimelle ja opiskelijoiden tulorajojen määräaikaiseen korottamiseen. Nettolainanoton vuonna 22 arvioidaan nyt olevan noin seitsemän miljardia euroa.

Mutta sitten tästä keimailusta talousryhdin hylkäämisen kanssa. Vuosi sitten keskustan puheenjohtaja, valtiovarainministeri Saarikko ilmoitti puoluevaltuuston kokouksessa pitämässään puheessa, ettei keskustasta tule olemaan hallituksessa, jossa ”keimaillaan talousryhdin hylkäämisen kanssa”. Te, Saarikko, totesitte silloin, että kevään 21 kehysriihessä päivitettyä menokehystä ei saa enää ylittää hallituskauden aikana. Tuon jälkeen on käynyt selväksi, että se oli vain puhetta, ja te, puheenjohtaja Saarikko, olette marinoinut keskustan viihdevasemmistolaiseksi tukipuolueeksi. Velalla ei näytä olevan väliä, ja kaikki kiistat ratkaistaan lisävelanotolla. [Jussi Halla-aho: Hyvin sanottu!]

Arvoisa puhemies! Pääministeri Sanna Marinin hallitus ei ole avoimesti luettellout myöskään, mitkä menot talousarviossa ovat kehyspoikkeuksen piirissä. Itse asiassa hallitus ei myöskään ole perustellut jokaista poikkeuslauseen piirissä olevaa menoa siltä osin, miksi juuri se on välttämätön Venäjän raakalaismaisen hyökkäyssodan takia rahoittaa kehysten ulkopuolelta. VTV huomautti tästä kesäkuussa omassa lausunnossaan, valvontareportissaan, ja edellytti, että nämä turvallisuuspoliittisen poikkeuksen piirissä olevat asiat on läpinäkyvästi saatava selville ja kyseiset menokokonaisuudet pitää voida tarvittaessa erottaa normaaleista kehysmenojen piirissä olevista menoista. Hallitus vaikuttaa kuitenkin edelleen siirtäneen kaikki mahdolliset vähänkin poikkeuslauseeseen etäisesti liittyvät menot sen piiriin, jotta se voi rahoittaa muita poliittisia hankkeita kehysten sisältä. Jos ja kun näin on, todellisuudessa hallituksen rahankäyttöä ei siis rajoita yhtään mikään.

Monet menot ovat varmasti tärkeitä, mutta menojen asettaminen tärkeysjärjestykseen tarkoittaa nimenomaan sitä, että kun on näitä menoja, niin priorisoidaan jostain muualta. Voisitte te, arvoisa valtiovarainministeri Saarikko, selittää, miksi esimerkiksi nämä ovat Venäjän hyökkäyssodan takia aivan välttämättömiä menoja toteuttaa velaksi eikä mitään muita menoja tarvitse asettaa tärkeysjärjestykseen, eli miksi sodan takia esimerkiksi nämä menot rahoitetaan kehysten ulkopuolelta: Valtiokonttorin velanhallinnan kehittäminen,

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

1,3 miljoonaa — Venäjän hyökkäyssodan takia; Kelan etuus- ja asiointihallinnon kehittäminen, 13,8 miljoonaa — syynä Venäjän raakalaismainen sota Ukraina; [Mika Niikko: Uskomatonta!] Rajavartiolaitoksen ilma- ja vartioalusten ylläpitokulut, 3 miljoonaa — syynä Venäjän raakalaismainen hyökkäys Ukraina; osmankäämin ja karpalon istuttaminen, 30 miljoonaa — syynä Venäjän raakalaismainen hyökkäys Ukraina; ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelma, 5 miljoonaa — ja syynä tässäkin kehyksen ulkopuolelta rahoittamiseen Venäjän raakalaismainen sota Ukraina. Nämä ovat tietenkin kaikki tärkeitä menoja, ja juuri siksi muualta olisi pitänyt pystyä karsimaan.

Kokoomus tulee esittämään oman talouspolitiikkansa keskeiset ratkaisut ensi viikolla. Nyt olisi hallituksella ja teillä, valtiovarainministeri, mahdollisuus perustella kansalaisille avoimesti, miksi esimerkiksi nuo edellä olevat rahat olivat teidän mielestänne niin välttämättömiä, että ne piti rahoittaa kehyksen ulkopuolelta, ja niiden takia te otatte velkaa, kasaatte yli 40 miljardia euroa uutta velkaa lasten ja lastenlasten harteille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Suomela.

14.27 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Vaikka oppositio nyt maalailee synkkiä pilviä taivaalle, on syytä muistaa, että sekä vasta tuotu lisäbudjetti tälle vuodelle että tämä ensi vuoden täydennys sisältävät itse asiassa tuloarvion kohennuksia. Tässä täydennyksessä arvioidaan, että tulot kohenevat miltei 600 miljoonalla eurolla. On varmaan ihan oikeudenmukaista, että osa tästä summasta käytetään nimenomaan tästä energiakriisistä kärsivien suomalaisten auttamiseen ja tukemiseen, kerran osa kohonneista tuloista tulee nimenomaan sitä kautta, että kun energian hinta on korkeammalla, niin silloin siitä myös lisää verotuloja tulee.

Tällöin on nimenomaan tärkeää, että tuodaan vaikkapa tämä uusi sähkötuki, josta ministeri Saarikko äsken kertoi. Sinne laitamme 90 miljoonaa lisää. Energiaremontteihin taas saa 30 miljoonaa lisää avustusta, koska tiedämme, että moni suomalainen on nyt siinä tilanteessa, että vaikka kuinka haluaisi kohentaa omia mahdollisuuksiaan selvitä niin tästä kuin tulevista talvista, niin varaa näihin remontteihin ei välttämättä ole ilman valtion apua. On vain ja ainoastaan reilua, että ihmiset pystyvät säästämään paitsi omissa kuluissaan myös energian ostamisessa. Tämähän helpottaa meidän kaikkien tilannetta: mitä alemmas saamme energian kysyntää, sitä edullisempi energian hinta on meille kaikille. Sen takia näihin energiatehokkuustoimiin panostaminen on nyt aivan ensisijaisen tärkeää.

Paluuta menneisyyteenhän ei näy. Tuskin koskaan Suomi palaa ostamaan venäläistä energiaa samalla tavalla kuin teimme ennen näitä sotia, tuskin koskaan Eurooppa palaa samaan. Sen takia onkin aika katsoa tulevaisuuteen ja rakentaa sellaisia tulevia talvia, jolloin suomalaiset voivat selvitä, sekä tästä vuodesta että myös niistä tulevista. Sen tähden onkin olennaista, että autetaan ihmisiä niin tämän kriisin kuin tulevien haasteiden yli.

Lisäksi tässä jatketaan energiayhtiöiden laina- ja takausohjelmaa. Aiemmin syksyllä nähtiin, että kun energiamarkkinoilla oli epäselvyyksiä ja kun varsinkin moni pohjoismainen yhtiö oli haasteissa, niin jo pelkästään se, että tämä laina- ja takausohjelma julkistettiin, auttoi vakauttamaan markkinoita niin, että jo se itsessään hillitsi paineita korottaa energian hintaa. Fortumin paketin jälkeenhän tätä ohjelmaa ei ole juurikaan käytetty, onneksi, mutta jo pelkästään ohjelman olemassaolo on markkinoita vakauttava asia. Siksi on erinomaisen hyvä, että tätä ohjelmaa nyt päätettiin jatkaa.

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

En oikein tiedä, mikä näistä on sellaista, mitä oppositio olisi jättänyt tekemättä. Sen varmaan näemme sitten opposition tulevilla puheenvuoroilla. Kovasti toivon, että olemme yhtä mieltä suomalaisten auttamisesta tämän energiakriisin keskellä.

Luonnonsuojelustahan on täällä salissa puhuttu paljon. Olemme saaneet kuulla, että parhaita toimia luonnontilan parantamiseksi ovat kotimaiset toimet, ja juuri niitä kotimaisia toimia tässä täydentävässä esityksessä on. Ne ovat toki kertaluokkaa pienempiä kuin panostukset tämän energiakriisin hoitamiseen. Monet näistä toimista parantavat vaikkapa ruokaturvaa ja auttavat silloin sekä ruokakriisin ja energiakriisin että luonnontilan haasteiden ratkaisemisessa.

Panostuksia tehdään myös ukrainalaisten auttamiseen niin Ukrainassa kuin täällä Suomessa. Jälleen kerran todella toivon, että tästä olemme yhtä mieltä ja että tästä oppositio ei leikkaisi. Siellä ja täällä apu on todella tarpeen.

Ehkä itselleni yksi tärkeimmistä asioista henkilökohtaisesti on, että me panostamme nyt varhaiskasvatuksen opettajien koulutusmäärien kasvattamiseen. 300 uutta opiskelijaa pääsee aloittamaan koulutuksen varhaiskasvatuksen opettajaksi tämän täydennyksen myötä. Se on ehdottomasti paikallaan, koska suomalainen varhaiskasvatus on valitettavasti kriisissä. Kun katsoo työvoimapulaa, niin ei ole sellaista aluetta Suomessa, jolla olisi tarpeeksi varhaiskasvatuksen opettajia ja lastenhoitajia. Sen takia on aivan keskeisen tärkeää, että ensinnäkin koulutamme riittävästi ihmisiä mutta toisaalta takaamme myös riittävän hyvät työolot ja riittävän hyvän kompensaation siitä elintärkeästä työstä, jota nämä ammattilaiset tekevät. Näimme juuri Ylen tuoreessa MOT-ohjelmassa, millaisiin tilanteisiin suomalaisissa päiväkodeissa joudutaan, kun henkilökuntaa ei vain kerta kaikkiaan ole tarpeeksi. [Jussi Halla-aho: Vaikka on vasemmistohallitus!]

Nämä ammattilaiset tekevät parhaansa ja he tekevät kullannarvoista työtä, mutta siinä kohtaa kun aamulla ei vaikkapa ole yhtään aikuista pienten lasten ryhmässä, on selvää, että joudutaan äärimmäisiin tilanteisiin. Silloin se tilanne ei ole varhaiskasvatuksen opettajien vika, vaan on meidän päättäjien asia katsoa peiliin ja miettiä, mitä me voisimme tehdä toisin. Näin tämä hallitus todella on tehnyt. Me olemme panostaneet koulutukseen ja varhaiskasvatukseen tällä kaudella yhteensä miltei miljardin euron edestä. Linja oli toinen vielä viime kaudella, kun kokoomuksella oli opetusministerin salkku — silloinhan koulutuksesta ja varhaiskasvatusta leikattiin. [Sari Sarkomaa: Ei muuten leikattu!] Tiedetään, että yksi suurimmista ongelmista on nimenomaan täällä pääkaupunkiseudulla: Helsinki on menneinä vuosina enemmän alentanut kuntaveroa kuin käyttänyt nekin rahat varhaiskasvatuksen tilan kohentamiseen.

Todella, politiikka on arvovalintoja, ja on arvovalinta panostaa lasten ja nuorten tulevaisuuteen. Tiedetään, että varhaiskasvatus on yksi parhaista panostuksista siihen, että lapset ja nuoret voivat pärjätä elämässä. He työllistyvät paremmin, jaksavat pidempään työelämässä ja maksavat siten myös enemmän niitä veroeuroja, joiden perään täällä monesti huudellaan. Sen takia on nyt todella hyvä, että näitä koulutuspaikkoja lisätään — kaikkien niiden aiempien toimien lisäksi, joita olemme tehneet varhaiskasvatukseen eteen. Se myös tässä akuutissa tilanteessa mahdollistaa sen, että kun meillä on työvoimapulaa, niin ongelmia ei synny ainakaan toivottavasti siitä, että kun vanhempi vie aamulla lapsen päiväkotiin, niin lapsi ei voi sinne jäädä, koska siellä ei ole tarpeeksi työntekijöitä. Näinhän on pahimmillaan käynyt, ja ihmiset joutuvat olemaan töistä pois, kun meillä on niin paha pula ammattilaisista varhaiskasvatuksessa. [Sari Sarkomaa: Miksi sitten näin vähän aloituspaikkoja?]

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

On todellakin aika tunnistaa tämä kriisi ja tehdä tarvittavat toimet. Tämä on yksi niistä. Toivon, että oppositio ennemmin esittää omissa vaihtoehtoisissaan vielä lisää panostuksia koulutukseen kuin koulutuksesta, lapsilta tai perheiltä leikkaamista. [Sari Sarkomaa: Näin teemme!] Toivon, että meillä on yhteinen näkymä siitä, että nämä panostukset, joita tässä täydentävässä esityksessä tehdään, ovat nimenomaan tarpeen niin Suomen kuin Euroopan ja varsinkin ukrainalaisten tulevaisuuden kannalta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

14.34 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat, olemme antamassa nyt vuodelle 2023 täydentävää hallituksen esitystä liittyen talousarvioesitykseen. On toki myönnettävä, että tässä esityksessä on hyviä asioita. Käynnissä on Nato-jäsenyyssprosessi, puhumme itärajan aidasta, ja meillä on käsillä turvallisuus- ja energiakriisi. Kyllä näihin asioihin on ihan hyvä kiinnittää huomiota.

On hyvä asia, että oikeusministeriön hallinnonalalla huomioidaan seksuaalirikosten ennaltaehkäisyhankkeiden jatko. Pidän erittäin tärkeänä, että esimerkiksi lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset saadaan kitkettyä Suomesta. Tästä olen jättänyt muutamankin lakialoitteen eduskunnassa.

On hyvä asia, että sisäministeriölle ehdotetaan lisäystä hyvinvointialueiden pelastustoimien ohjaukseen. Hyvinvointialueet aloittavat ensi vuoden alusta.

Mutta on huono asia, että kun ne hyvinvointialueet aloittavat, niin rahoitus on unohdettu täysin. Hyvinvointialueilta puuttuu arviolta noin puolitoista miljardia euroa. Ja tässä tilanteessa, kun hyvinvointialueilla on isoja hankkeita — siellä muun muassa harmonisoidaan asiakasmaksuja, siellä säädetään omaishoidon tuista maksuluokat — rahoitus on riittämätön. Ja tässä tilanteessa, jossa Marinin hallitus on laiminlyönyt järjestää riittävän rahoituksen edes nykyisten kaltaisten terveydenhuollon palvelujen järjestämiseen niille, jotka osallistuvat verorahoillaan palvelujen kustantamiseen, on epäoikeudenmukaista ja edesvastuutonta esimerkiksi laajentaa palveluita laittomasti maassa oleskeleville tai sellaisille henkilöille, jotka eivät halua todistaa henkilöllisyyttään. Tällaisenkin lakiesityksen on Marinin hallitus eduskuntaan tuonut.

Haluan kiinnittää huomiota siihen, että ensi vuonna hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa — tässä lisätalousarviossa annetaan toki sinne rahoitusta — on täysin unohdettu tämä puolentoista miljardin rahoitusvaje. Olen itse Uudeltamaalta ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta, ja meillä käydään todella keskustelua siitä, että omaishoidon tuet laskevat ja asiakasmaksut nousevat. Eli tässä käy juuri sillä tavalla kuin me perussuomalaiset sote-uudistusta tehtäessä sanoimme: laskun maksaa asiakas — vanhus, sairas, vammainen — eli tavallisen kansalaisen laskut ja maksut nousevat.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää sähkön hintaa kompensoitavaksi erillisellä ja väliaikaisella sähkötuella niille kotitalouksille, jotka eivät pysty hyödyntämään verotuksessa tehtävää sähkövähennystä. Arvoisa puhemies, tämä on meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelyssä, ja haluan kertoa teille sen, että väliaikaisen sähkötuen omavastuuraja, 400 euroa, on niin korkea, että jo tämänkokoisen sähkölaskun maksaminen voi aiheuttaa kohtuuttoman tilanteen monelle pienituloiselle perheelle. Näillä perheillä ei ole mahdollisuutta sopeuttaa sähkölaskuaan nopeasti etenkin talven alla, kun monella suuri sähkölasku johtuu sähkölämmityksestä. Tässä tilanteessa hallitukselta kaivattaisiin päättäväisiä toimenpiteitä sähköpörssistä johtuvien kohtuuttomien sähkön hintojen laskemiseksi.

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

si, mikä olisi perusteltua jo siksi, että tuotantokustannukset eivät ole kasvaneet läheskään vastaavassa tahdissa.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus on tärkeää. On tärkeää, että ihmisten kodit ovat lämpiminä talvella. Mutta ensi vuoden alusta myös suomalaisten ihmisten sosiaali- ja terveyspalvelujen toimiminen on tärkeää, ja olen äärettömän pettynyt siihen, että olemme tilanteessa, jossa sote on tehty ja sen tarkoitus on ollut parantaa kansalaisten palveluja, lisätä yhdenvertaisuutta ja parantaa palveluihin pääsyä, mutta mitä se tulee tekemään: se heikentää itse asiassa niiden hiljaisten ihmisten — vanhusten, vammaisten, heidän läheistensä, omaistensa — tilannetta erityisesti esimerkiksi sillä, että omaishoidon tuki uhkaa laskea. Toivoisin todellakin, hyvä hallitus, että kuulisitte tämän viestin sieltä sote-kentältä ja hyvinvointialueilta, koska teidän sote-uudistukseenne on asettanut suomalaiset ihmiset eriarvoiseen asemaan.

Mutta kuten sanoin, on hienoa, että huolehdimme suomalaisten turvallisuudesta, ja näin tuleekin olla. Ja toivon, että Nato-jäsenyys etenee nopeasti. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

14.39 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsittelemme talousarvioesityksen täydentämistä, ja hallituksen esitykset ovat täällä käsittelyssä, ja todella täytyy ihmetellä tätä, että maatalouteen ei ole panostettu. Suomalainen ruoka on se, mitä tarvitsemme, ja ruokapulakin uhkaa tässä, ja maatalousyrittäjät ovat tosiaan paniikissa siellä, että mitenkö pärjätään, ja siltikään tämä asia ei ole edennyt.

Jotenkin tulee semmoinen mielikuva, että kun keskusta meni hallitukseen, niin oliko keskustalla pää tavoite saada sote-uudistus läpi ja sitten mitään muuta ei — unohtui maatalous, mutta kunhan sote-uudistus saadaan läpi, niin kaikki muut saavat olla. Ehkä se oli vähän virhearvio. Ja tämä sote-uudistus ei mennyt nyt ihan niin kuin piti mennä. Sen piti parantaa palveluita, mutta kuinka nyt kävikään? Hallinto kasvaa, byrokratia kasvaa. Juuri kuten äsken kuulimme edustaja Juvosen kertovan näistä omaishoitajistakin, että jopa omaishoitajien palkkoja ollaan alentamassa, niin siis eihän todellakaan tämmöistä pitäisi olla. Rahoitusta tarvittaisiin sinne ehdottomasti enemmän, että olisi järkevämpää tuo asia.

Mutta muutamia yksityiskohtia tuolta poimin, mitä haluaisin kysyä, mitä nämä käytännössä nyt tarkoittavat.

Täällä talousarvioesityksessä puhutaan tämmöisestä kuin matalalentoverkostosta. Kun matalalentoverkoston perustaminen on 2,3 miljoonaa euroa, niin ihan kysyisin, mitä se tarkoittaa suomeksi.

Sitten täällä on tämmöinen kehitysyhteistyö. Mihinkä tämä raha menee? Kun täällä on tämmöinen summa kuin 713 012 000 euroa elikkä aika iso summa, niin mihinkä tämä nyt kaiken kaikkiaan menee?

Kolmas kysymys on siinä, kun EU:n pelastuspalvelumekanismiin hankitaan lääkkeitä ja rokotteita. Ihan kysyisin sitä, mitenkö panostetaan Suomen kotimaiseen tuotantoon tässä, koska sekin on aika tärkeätä. Lääkkeiden kotimainen tuotanto ja rokotteiden kotimainen tuotantohan ovat tärkeitä.

Kyllä toivoisi, että tämä maatalouden kriisi olisi paremmin huomioitu tässä, ja ehdottomasti siihen pitäisi keskustan viimeistään nyt ottautua hallituksessa olleena, eli ei voi näin olla. Meillä pitää olla suomalaista ruokaa. Pitää huolehtia, että maatalous pärjää, maatalousyrittäjät pärjäävät. Siellä on tosi vaikeita tilanteita: polttoaineen hinta nousee, energian

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

hinta nousee, lannoitteiden hinta nousee, ja pitäisi vielä elääkin siellä maatilalla ja tulevaisuutta katsoa, ja myös tulevaisuudessa pitäisi olla tuottajia. Voi hyvä hallitus, miettikää oikeasti uudelleen tätä maatalouden tilannetta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

14.41 **Sari Essayah kd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä ensi vuoden talousarvion täydentävässä osassa on paljon sinällensä ihan tarpeellisia ja oikeitakin rahan kohdennuksia. Esimerkiksi Nato-jäsenyyteen varautuminen ja panostukset turvallisuuteen varmasti ovat sellaisia, joihin oppositiokin myötämieltä osoittaa. On tärkeää, että muun muassa poliisille, pelastustoimelle ja tähän yhdessä sopimaamme itärajan niin sanottuun pilottihankkeeseen aidasta kaikki nämä rahoitukset on saatu, ja nyt sitten aitahankkeelle saadaan myöskin jatkoa, eli 139 miljoonaa euroa siihen.

Mutta sitten nostan täällä, kuten kollegat edellä, näitä puutteita. Eli 139 miljoonaa euroa viikonloppuna oli varmasti aika monillakin toiveet korkealla ja ajateltiin, että nyt hallitus on vihdoinkin tässä vaiheessa hallituskautta huomannut, että kaksi isoa sektoria, jotka ovat meidän, niin kuin voisi sanoa, kriisivalmiudenkin kannalta aivan välttämättömiä, eli terveydenhuolto ja maatalous, ovat nyt sellaisessa tilanteessa, että sinne tarvitaan ehdottomasti panoksia. Maataloudesta äsken tuon välikysymystekstin luinkin ja sen uskon, että keskustassa kyllä tiedetään se, miten kriittisessä tilanteessa maatalous on, mutta jostain syystä niitä toimenpiteitä ei kuitenkaan hallituskoalitiossa saada aikaiseksi. Tämä on kyllä todella surullista, ja siinä mielessä pelkään, että meillä kerkiää ennen kevättä tosi moni tila pistää vielä lapun luukulle, ja silloin me jo puhutaan sitten ruokaturvasta ja me puhutaan ihan yleisestä huoltovarmuudesta ja viime kädessä jopa turvallisuuspoliittisista asioista. Mutta tähän vielä toivon, että hallitukselta löytyisi loppumetreillä ymmärrystä ja tavallaan sen tilanteen vakavuuden tajuamista.

Mutta sitten tähän sote-uudistukseen. Eli nyt täytyy sanoa, että kun tuo hyvinvointialueitten startti lähenee, niin nyt on sitten viimeistään paljastuneet nämä sote-rahoituslain valuviat. Kristillisdemokraatithan jo syyskuussa silloiselle ministeri Aki Lindénille luovuttivat tämän soten korjaussarjan, jossa me olimme poimineet ne ihan kaikkein akuuteimmat kohdat, mitkä tuossa sote-rahoituslaissa pitäisi uudistaa, 23 kohtaa muistaakseni siinä luettelossa oli. Kyllä tällä hetkellä, kun niitä budjetteja yritetään ensi vuodelle kasata, nähdään se, että tämä, mitä ministeri Kiuru esitti viikonloppuna, 700 miljoonaa, vähintäänkin tarvitaan mutta oikeasti rahaa puuttuu se puolitoista miljardia. Eli tämä on kysytty näiltä hyvinvointialueitten johtajilta.

Tuossa katsoin ensi vuotta omankin hyvinvointialueen näkökulmasta. Itse asiassa Pohjois-Savo on ainut, joka yrittää tällä hetkellä nollatulokseen. Kaikki muut ovat menossa negatiiviselle ja kaikki muut ovat lähdössä alijäämästä. Tämä on kyllä siinä mielessä huoletuttavaa. Pohjois-Savokin lähtee siksi nollatuloksesta, että me emme saa muuten tarpeeksi lainaa, jolla pystymme ottamaan vastuun näistä investoinneista, mitkä lankeavat [Puhemies: Kolme minuuttia!] sitten tuolle alueelle.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! En pidä tässä pitempään. Uskon, että kerkeämme vielä näistä talousasioista puhua. Tänään on lyhyempi istunto, joten omalta osaltani yritän auttaa sen ajan tehokasta käyttämistä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kauma.

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

14.45 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Kyllähän suomalaisia ilman muuta tällä hetkellä eniten huolestuttaa valtion velkaantuminen — tämä on useissa tutkimuksissa käynyt ilmi, viimeksi Evan tutkimuksessa pari viikkoa sitten — eikä pelkästään tavallisia suomalaisia, vaan myöskin Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on todennut, että talous on ajautumassa haaksirikkoon. Jatkuvaan velkaantumiseen perustuva politiikka on romuttamassa jopa hyvinvointipalvelut.

Jos katsotaan valtiovarainministeriön talouskatsausta, niin siinäkin todetaan, että tällä vaalikaudella on otettu velkaa miljarditolkulla myös paljon muuhun kuin näiden kriisien hoitoon, ja nyt kun katsoo tätä talousarviokokonaisuutta ensi vuodelle, niin siellähän on lähes 500 riviä erilaisia menoja mutta ei ole kuitenkaan priorisoitu mitään. Mitä tulee tähän täydentävään esitykseen, niin täällähän tulopuolelle on tulossa omaisuustulojen noston ja tuottoarvioiden muutosten kautta lisätuloja, mutta nekin laitetaan nyt lihoiksi.

Arvoisa puhemies! Mietin sitä, että kun hallituksella oli plakkarissaan myöskin hyvä lakiesitys eli t&k-menojen vähennys, elikkä että 50 prosenttia tutkimus- ja tuotekehitysmenoista olisi yritys voinut vähentää palkkakuluista, niin sen te peruite. Kokoomushan teki tästä viime viikolla uuden lakiesityksen, ja käsitykseni mukaan siihen on tulossa aika laaja kannatus täältä eduskunnasta. Kysyisin nyt teiltä, valtiovarainministeri, kuinka tämän kokoomuksen uudelleen aloittaman esityksen on käymässä. Me tarvitsemme Suomeen osaaamista ja tuotekehitystoiminnan perusteella saatavaa uutta liiketoimintaa, jota kautta voidaan myöskin palkata lisää ihmisiä. Millä tavalla te, valtiovarainministeri, aiotte nyt edistää tätä? Toivottavasti aiotte sitä edistää.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

14.47 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tässä täydentävässä talousarviossa saamme painotuksia muun muassa kestäviin energiaratkaisuihin, ukrainalaisten kotoutumiseen ja koulutukseen sekä varhaiskasvatukseen. Ammatilliseen koulutukseen ehdotetaan 8 miljoonan euron lisämäärärahaa ja lukiokoulutuksen tehostettuun kielenopetukseen puoli miljoonaa. Tarpeen olisi myös lisätä puuttuva yksi miljoona lukiodidaktiikan tukiovetukseen ja näin vahvistaa oppivelvollisuuden laajentamisen hyvää toteutusta korona- ja etäajan jälkimainingeissa, nuorten pahoinvointi ja paineet kun ovat valitettavasti yhä kasvaneet.

Olen tyytyväinen, että varhaiskasvatuksen opettajien koulutukseen panostetaan. Lisäpaikkoihin ehdotetaan 6,3:a miljoonaa euroa, mikä tarkoittaa, että rahoituksella lisätään kertaluonteisesti 300 aloituspaikkaa. Tämä on erittäin tarvittua, sillä varhaiskasvatus on ollut kasvavissa ongelmissa henkilöstöpulan vuoksi. Lasten määrä varhaiskasvatuksessa on yli tuplaantunut 90-luvulta ja samaan aikaan varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen määrä puolittunut. Alimitoitettut koulutusmäärät ovat aiheuttaneet pulan opettajista. Kyse ei ole siis ainoastaan akuutista ongelmasta vaan pitkään jatkuneesta kehityskulusta, johon nyt tällä hallituksen pikatoimella puututaan. Näin vahvistetaan myös lasten koulupolun alkutaivalta. Varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkojen kasvun pitäisi olla seuraavan viiden vuoden aikana yhteensä 1 400 aloituspaikan verran, joten tulevalta hallitukselta vaaditaan myös sitoutumista.

Kysymys koskee sinänsä koko Suomea. Pääkaupunkiseudulla tilanne on kriittinen muun muassa korkeiden asumisen hintojen vuoksi, haja-ajatusalueella taas siksi, että ylipäättään halutaan muuttaa työn perässä lähemmäs palveluita.

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

Arvoisa puhemies! Toivottavasti jatkuva rahoitus turvataan myös muuntokoulutuksen jatkoon. Muuntokoulutuksilla varhaiskasvatuksessa työskentelevät pätevöityvät varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin. He ovat pysyvää joukkoa, joka jo tietää, mille alalle on tulossa, mihin tehtäviin ja millaisiin tilanteisiin joutuvat. Tämän joukon tärkeyttä ei voi esimerkiksi pääkaupunkiseudulla varhaiskasvatuksen tilanteessa aliarvioida. Esimerkiksi Espoossa voisimme saman tien rekrytoida 630 varhaiskasvatuksen ammattilaista eläköityvien ja epäpätevien korvaamiseksi. Onkin siis oleellista, että alalle hakeutuneet voivat pätevöityä työn ohessa, sillä pätevistä on pula niin lastenhoitajien eli lähihoitajakoulutuksen saaneiden sosionomien kuin varhaiskasvatuksen opettajien kohdalla. Yksikään ryhmä ei näissä puutteissa korostu, joten ehdotukset vaka-lain eli varhaiskasvatuslain höllennyksistä ja muutoksista eivät nekään toisi helpotusta. Pakko on kääntää katse myös alan palkkakilpailukykyyn ja johtamiseen sekä työoloihin, jotta saadaan ihmiset pidettyä alalla.

Tässä esityksessä tuodaan myös lisäresurssia metsien ja luonnon tilasta huolehtimiseen lisäämällä metsiensuojeluun 3 miljoonaa euroa, retkeilymahdollisuuksiin 1,9 miljoonaa ja saaristomeren suojeluun yksi miljoona. Täydentävässä esityksessä huomioidaan myös Natton tarkkailujäsenyyden täysjäsenyyden hakemusprosessin aiheuttamat kulut, 42 miljoonaa, ja muun muassa henkilöstöresurssien lisäystä ja muita Nato-jäsenyydestä aiheutuvia menoja.

Tätä salia on kuunneltu hyvin, sillä poliisille ehdotetaan yhteensä 3,1 miljoonaa ja 1,5 miljoonaa sen lisäksi, ja vielä 1,1 miljoonaa myös pelastajakoulutuksen lisäämiseen, mikä on valiokunnan kuulemisissakin noussut useaan otteeseen.

Aitahankkeen osalta olen sitä mieltä, että pilotin toimivuutta olisi voinut ja pitääkin seurata, mutta sitä olisi voinut tehdä jo ennen tämän lisärahan lisäämistä. Asiantuntijakuulemisten mukaan aidan perus- ja ihmisoikeusvaikutukset tulee arvioida. Tähän näkemykseen yhtyy myös valtiovarainvaliokunta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Marttinen poissa. — Edustaja Virta.

14.52 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää tässä täydentävässä talousarviossa 6,3 miljoonaa varhaiskasvatuksen opettajien lisäaloituspaikkoihin, kuten olemme täällä tänään kuulleet. Tällä rahoituksella kyetään siis lisäämään kertaluonteisesti 300 aloituspaikkaa. Se on todella tärkeää, mutta se ei vielä toki riitä.

Lapseni päiväkotiryhmästä puuttuivat varhaiskasvatuksen opettajat viime vuonna kokonaan. Saan kentältä päivittäin yhteydenottoja uupuneilta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta. Moni vanhempi lykkää töihin menoa, kun ei ole varhaiskasvatuspaikkaa tai kun lapsen oikeuksien toteutuminen isoissa ryhmissä liian vähin ammattilaismäärin huolettaa. Näin ei voi jatkua, ei tilanteessa, jossa tarvitsemme lisää työllisyyttä, ei tilanteessa, jossa haluamme olla maailman mallimaa lapsen oikeuksien toteutumisessa.

Varhaiskasvatuksen ongelmat eivät ole uusia, ja niihin olisi pitänyt havahtua jo kauan ennen tätä hallitusta. Ymmärrän, ettei mitään helppoja konsteja ole ratkaista tilannetta, mutta kyse on lasten oikeuksien toteutumisesta. Niistä ei ole varaa tinkiä silloinkaan, kun ei ole helppoja ratkaisuja käsillä. On kyse siitä, että jokainen lapsi tulee nähdyksi, että heillä on sylejä ja tukea kasvuun, jokaiselle, ja että ryhmissä on riittävästi osaamista, riittävästi ammattilaisia rakentamassa turvallisia kasvu- ja oppimisympäristöjä. Asiasta tulee puhua, siihen tulee hakea ratkaisuja ja ottaa koko keinovalikoima käyttöön, jotta varhaiskasvatus ja sen laatu kyetään Suomessa turvaamaan. Eikä tämän tule tapahtua alan ammattilaisten

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

jaksamisen kustannuksella. He tekevät laadukasta ja äärettömän korvaamatonta työtä. On siis pakko löytää keinoja varmistaa, että tässä henkilöstövajeen keskelläkin lapsen oikeudet varhaiskasvatuksessa voivat toteutua.

Kuten kuulumme, lasten määrä varhaiskasvatuksessa on yli tuplaantunut 90-luvulta mut- ta samaan aikaan varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen määrä puolittunut. Tämä on järjetöntä, ja se on aiheuttanut valtavan pulan opettajista. Kysymys koskee koko Suomea, ei vain Helsinkiä.

On sitouduttava 1 400 aloituspaikan tasoon vuosikymmenen loppuun mennessä. Tällä me voitaisiin helpottaa varhaiskasvatuksen tilannetta kaikkialla Suomessa. On sujuvoitet- tava varhaiskasvatuksen opettajiksi haluavien opintopolkuja ja jatkettava hyväksi todettua muuntokoulutusta. Yksi keino kouluttaa alalle lisää opettajia olisi jatkaa sellaisten erilai- sen reittien hakemista, joilla voi pätevöityä varhaiskasvatuksen opettajaksi esimerkiksi, jos on aikaisemmin toiminut lastenhoitajana.

Varhaiskasvatuksen merkitystä paitsi lapsille myös koko yhteiskunnalle ei voi korostaa liikaa. Tiedämme tutkitun tiedon valossa, miten suuri merkitys laadukkaalla varhaiskasva- tuksella on lasten kasvulle, kehitykselle, tulevaisuudelle ja yhteiskunnalle. Meillä ei ole varaa tinkiä yhdenkään lapsen lapsuuden laadusta eikä antaa enää yhdenkään ammattilai- sen uupua. Jokaista se koskettaa viimeistään siinä kohtaa, kun saa päiväkodista sen teksti- viestin, että tulisitko hakemaan lapsen pois hoidosta, meillä ei ole yhtään ammattilaista tätä päivää enää jatkamaan. Katse siis kääntyy meidän kansanedustajien ohella myös kunta- päättäjiin, työnantajiin. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan työn vaativuutta vastaava palkka, kohtuulliset ryhmäkoot ja lisää henkilöstöä.

Arvoisa puhemies! Suomen valtiontalouden tilanne on vakava. On turha sanoa, että edessä on vaikeita aikoja, ne ovat täällä jo nyt. Emme voi jatkaa velkaantumista, vaan pit- källä aikavälillä on pyrittävä kunnianhimoisesti tasapainottamaan valtiontaloutta. On ni- mittäin hyvä muistaa, että olemme jo pitkään ennen viimeisimpiäkin kriisejä, kuten covi- dia tai muuttunutta turvallisuustilannetta, kamppailleet kestävyysvajeen kanssa. Edes nor- maalitilanteessa tässä maassa eivät ole riittäneet tulot menoihin. Vain terveellä valtionta- loudella voimme viime kädessä varmistaa, että he, jotka ovat tässä yhteiskunnassa kaik- kein haavoittuvimmissa asemissa, saavat avun, tuen ja ne palvelut, joita hyvinvointiyhteis- kunnan tulee kyetä antamaan.

On kuitenkin menoja, joita tällä täydennyksellä budjettiin on tehtävä vaikeasta talousti- lanteesta huolimatta. Näistä haluan nostaa täällä jo kuullut varat Nato-jäsenyyden valmis- teluun. Vaikka Nato-prosessi on valitettavasti meistä, Suomesta, riippumattomista syistä vielä kesken, on erittäin hyvä, ja hallitusta on siitä kiitettävä, että rahavaraumat Nato-jäse- nyydelle on nyt tehty. Lisäksi panostukset poliisiin, ne ovat aivan merkittävässä roolissa.

Ja viimeisenä asiana, arvoisa puhemies, haluan mainita Ukrainan tukemisen. Palasin edellisyönä Kiovasta ja voin kertoa, että kuten me tässä salissa hyvin tiedämme, avun tar- ve, epätoivo ja hätä Ukrainassa ovat käsin kosketeltavia. Ukrainan puolustusministerin ta- paamisella hän totesi, että jos te ette halua sotia siellä omilla kaduillanne, niin auttakaa meitä, auttakaa meitä puolustamaan omia lapsiamme mutta myös teidän lapsia. Ja niin Suomi on tehnyt, ja sen ukrainalaiset lupasivat sodankin jälkeen muistaa, ja siitä me saam- me olla ylpeitä, mutta sen tuen ja sen työn heidän auttamisekseen on jatkuttava sodankin jälkeen. [Tuomas Kettunen: Hyvä puheenvuoro!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkinen poissa. — Edustaja Viitanen.

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

14.57 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä täydentävässä esityksessä on paljon hyvää. Omalta osaltani kyllä otan kopin tästä sähkötuesta, mistä tässä ministerikin puhui. On äärimmäisen tärkeää, että hallitus on pystynyt tekemään tässä ja nyt tämän kokonaisuuden, jolla helpotetaan näitä suuria sähkölaskuja, ja koska ministeri on paikalla, niin haluan käyttää tilannetta hyväkseni ja sanoa, että varmasti me kaikki tiedämme sen, että kun inflaatio laukkaa tällaista vauhtia ja olemme kyllä isojen haasteiden edessä — moni ihminen ihmettelee, kun rahapussi käy kovin ohueksi tässä hintojen noustessa — niin varmasti semmoinen valmius meillä pitää olla tehdä näitä tässä ja nyt -toimia, joilla sitten helpotetaan ihmisten tilannetta niin kuin tähän astikin on tehty. Näin tarvitsee olla myös jatkossa. Eli kyllä ainakin itselleni tulee kansanedustajana, niin kuin varmaan jokaiselle meistä, aika paljon huolestuneita yhteydenottoja, ja kaikkia tapauksiahan nämäkään hyvät, tärkeät avaukset eivät sitten kylliksi ehkä riitä auttamaan.

Mutta, puhemies, halusin tämän puheenvuoron käyttää myös siksi, että tässä täydentävässä talousarviossa on hyvin tärkeä kirjaus ja määräraha tuolla kulttuuripuolella, eli se on tämä e-materiaalien lainauskorvaus. Tämä on hyvin lähellä sydäntäni, ja tämä koko lainauskorvausasia on vuosia ollut aktiivisessa seurannassani, ja aikanaan ministerinä siitä yli päätään käynnistimme prosessin, jolla saimme aikaiseksi sen, että lainauskorvaus nostettiin pohjoismaiselle tasolle muutaman vuoden kuluessa, ja nyt sitten tämä jatko on ollut se, että kun on ollut ongelma, että tämä e-materiaali ei ole ollut korvauksen piirissä, niin sitä me olemme työstäneet kovasti, ja sivistys- ja tiedejaostohan valtiovarainvaliokunnassa otti lausuman tästä asiasta jo pari vuotta sitten, ja näytti siltä — saimme hienosti hallituksen kehysriihessä sinne tämän vaadittavan summan kyllä varattua — että sitä ei voitukaan nyt sitten viedä eteenpäin ennen kuin — oli epävarmuus siitä — pitää olla laki, jonka perusteella tätä voidaan sitten alkaa maksaa. Oli selvitystyö, ja selvisi, että laki kyllä on hyvä olla, mutta ensi vuodelle se pystytään silti turvaamaan ihan ministeriön toimin, ja nyt sitten varmistetaan, että se kehysrissäkin oleva miljoona on täällä mukana. Tämä on mielestäni niin tärkeä asia. Tämä on kunnianosoitus ja semmoinen välttämätönkin asia, että kyllähän työ tekijänsä tai tekijä palkkansa tarvitsee, ja niin ollen tämän lainauskorvauksen tulee olla asianmukaisella tasolla, että meidän kirjallisuuden alamme toimijat saavat heille kuuluvan korvauksen, ja tästä äärimmäinen myönteinen tunne on itselläni. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Meri.

15.00 Leena Meri ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelemme siis vuoden viimeistä täydennystä ensi vuoden talousarvioon, jonka hallitus on nyt meille tuonut, ja myös monia lainsäädäntöhankkeita sen ohessa.

Haluaisin ensin kommentoida hieman vihreiden edustaja Suomelan kommentteja. Edustaja Suomela totesi täällä, kun opposition edustajat pitivät hyviä puheenvuoroja muun muassa maataloudesta ja hyvinvointialueiden rahapulasta, mikä uhkaa ensi vuonna — hän sanoi täällä hyvin topakasti — että oppositio maalailee uhkakuvia. No, on se nyt kummaa, jos täällä jos jossain ei voi sanoa, mikä on totuus. Kaikki tietävät tällä hetkellä, että sote-alueilla, hyvinvointialueilla, on rahapula vuoden alussa, kuten täällä on esitetty moneen kertaan. Toisekseen kaikki tietävät, että maatalous on todella pulassa. Kuten edustaja Essayah toi opposition yhteisessä välikysymyksessä esille, joka päivä kolme maatilaa lopettaa toimintansa ja yhä useampi tila on maksuvaikeuksissa. Jos ei tätä saa sanoa, niin kyllä minä kovasti ihmettelen.

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

Lisäksi hän kuitenkin myönsi, että politiikka on arvovalintoja — ja se on arvovalintoja. Jos ajaa omalle puolueelleen tärkeimpiä asioita, kuten esimerkiksi maatalous- tai sote-palveluja, niin se on juuri näin: se on arvovalintoja — esimerkiksi se, että haluaa laittomasti maassa oleville paremmat terveystalvelut. Siinä näkyy se ero, mikä esimerkiksi perussuomalaisilla on hallituspuolueisiin verrattuna. Valitettavasti priorisointi on hukassa.

Sitten haluaisin tuoda esille tällaisen asian: Nythän on tullut aika tuore oikeudenhoidon selonteko. Näin lakivaliokunnan puheenjohtajana olen iloinen, että saamme sen pian tänne saliin käsittelyyn. Mutta oikeastaan kysyisin nyt valtiovarainministeriltä: Olin aika yllättynyt, kun luin sen selonteon etusivun. Siinä käytiin läpi, mitä oli tutkittu, ja todettiin, että oikeudenhoidon toimintaedellytysten turvaaminen niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä vaatisi lisärahoitusta noin 90 miljoonaa euroa, ja sehän on noin 10 prosenttia, lähes 10 prosenttia, koko oikeudenhoidon määrärahoista. Olisin kysynyt, kun tämä summa ei varmaan nyt ihan yllätyksenä ole hallitukselle tullut, koska tästä on puhuttu tälläkin vaalikaudella mo-
neen kertaan: minkä takia täällä ei näy yhtään lisärahoja?

Ajatellaan sitä, että tuomioistuimet, syyttäjät ja vankeinhoito ovat hyvin pitkälle sellaisia — myös tilakustannuksiin menee tietysti rahaa mutta syyttäjille ja tuomioistuimille erityisesti — että siellä on henkilöstön määrärahoissa se mittavin rahan tarve. Jos siellä jatkuvasti on iso henkilöstövaje, niin meidän on aivan turha ihmetellä, mitä varten suomalaiset eivät saa oikeuksiaan läpi tuomioistuimissa kohtuullisessa ajassa. Siellä juttuja viipyy. Kuten tiedämme, tuomioistuimet ja syyttäjät ovat kertoneet, että he ovat aivan uupuneita työkuormansa alle, ja vankeinhoidosta olemme kuulleet, että siellä työskennellään yksin ja erittäin turvattomassa tilassa.

Tämä on tämän sosiaalitoimen ja maatalouden lisäksi kolmas iso sektori — eli meidän koko oikeusvaltio ja oikeusturva, joissa toteutetaan ihmisten oikeudet, joita me lakisääteisesti heille annamme, ja toteutetaan rikosvastuu — joka liittyy syvällisesti yhteiskunnan turvallisuuteen. Tämä on kolmas sektori, joka kärsii hyvin pahasta resurssipulasta, ja täällä ei kyllä mitään sinne näy. Nämä lisäykset, mitkä täällä ovat, ovat lähtökohtaisesti semmoisia, jotka liittyvät ihan hyviinkin esityksiin, kuten esimerkiksi tämä täydentävä esitys vankitupakoinnista, joka mahdollistaa sen, että meillä vartijat voivat työskennellä jatkossa savuttomissa työtiloissa. Mutta lisärahat liittyvät esimerkiksi uuteen hallituksen esitykseen, niin että olen todella pahoillani, että mitään rahoja ei nyt oikeudenhoidon varsinaiseen akuuttiin perusrahoitukseen ole tulossa. Oikeastaan olisin kysynyt tässä nyt, kun valtiovarainministeri on paikalla: Onko tulossa, ja onko tästä keskusteltu? Onko tämä huoli ymmärretty? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä poissa, edustaja Mäenpää poissa. — Edustaja Väättäinen.

15.05 Tuula Väättäinen sd: Arvoisa puhemies! Ensi- ja turvakotien liitto on vuosikymmeniä tarjonnut ammattimaista apua ja hoitoa päihderiippuvaisille äideille ja heidän vauvoilleen. Alkuun toimintaa rahoitti Raha-automaattiyhdistys, ja vuodesta 2010 alkaen valtion budjettiin on sisällytetty rahoitusta toiminnalle. Niin tehdään nytkin. Kolme miljoonaa varmistaa Pidä kiinni -työn jatkuvuuden. Ensi vuodesta lähtien hyvinvointialueet aloittavat toimintansa, ja vahva vetoamus on, että alueet eri puolilla Suomea huolehtivat jatkossa toiminnan jatkuvuudesta keskeytyksettä ja tekevät sopimukset palvelua tarjoavien kanssa. Kokemus ja osaaminen, jota on kertynyt vuosikymmenien saatossa, on pystyttävä

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

säilyttämään, ja tätäkin kautta jokaiselle lapselle on luotava mahdollisuus hyvään elämään. — Ministeri Saarikko, kiitos kolmesta miljoonasta tärkeään työhön.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

15.07 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valtiovarainministerille tämän ensi vuoden talousarvion täydennyksen esittelystä.

Tosiaan oppositio on kantanut tässä koko näiden kriisivuosien ajan huolta siitä, että kun tulee tällaisia uusia, sinänsä täysin välttämättömiä menoja, niin pystyykö hallitus samalla sitten priorisoimaan menoja niin, että pystytään tinkimään jostain vähemmän tärkeästä. Hallitus on todella lisännyt itse asiassa myös muita kuin näitä kriisimenoja, ja esimerkiksi edustaja Heinonen uskolliseen tapaansa toki värikkäällä kielellä kuvasi sitä, minkätyyppisiä menoja sitten näiden kriisiperustelujen sisään on mahtunut, jotta hallitus on voinut kiertää itse itselleen asettamiaan kehyksiä tässä.

Käytännössä siis tämä valtion menokuri on tällä hetkellä olematonta, ja tässä mielessä on tietysti huomattavaa se, että kokoomus on pystynyt viimeisen kolmen vuoden aikana joka vuosi omassa vaihtoehtobudjetissaan esittelemään ratkaisut siihen, millä tavalla velkaantumista voidaan pienentää. Samalla tärkeisiin menokohteisiin pystytään panostamaan enemmän, ja kaikki tämä tekemään myös olosuhteissa, joissa meille jää tosiasiallista varaa keventää suomalaisten verotusta, jolloin myös suomalaisille kotitalouksille, suomalaisille ylipäätään jää enemmän rahaa käyttöön niistä heidän omista rahoistaan, joista valtio veroja kerää. Elikkä tässä mielessä hallituksella edelleen jää kyllä priorisointi tekemättä, valitettavasti näin. Tämä hallitus jättää tuleville hallituksille melkoisen työn tehtäväksi valtiontalouden tasapainottamiseksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

15.09 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kun ihmisiltä kysyy, mikä on elämässä tärkeintä, niin hyvin monet vastaavat, että terveys. Terveys on tärkeintä ihmiselle, toki myös turvallisuus on tärkeää, ja sen me olemme havainneet tässä kuluneen vuoden aikana, miten pahalle tuntuu, kun joutuu pelkäämään turvallisuutensa takia. Siinä mielessä on hyvä, että rahoitusta kohdennetaan muun muassa Nato-prosessiin.

Mutta puolitoista miljardia puuttuu hyvinvointialueilta sote-rahoitusta. Ja samalla kun rahoitusta annetaan nyt muualle, noston uudelleen esille vielä omaishoitajien tilanteen. Olen itse Espoosta ja toivon nyt, että kaikki espoolaiset kansanedustajat, mutta myös kuntalaiset ja omaishoitajat, kuulevat, Länsi-Uudellamaalla ollaan siinä tilanteessa, arvoisa ministeri, että rahat on loppu jo nyt, ennen kuin hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintaansa.

On vaarana, että omaishoitajille maksettavat tuet ovat laskussa. Eli sieltä ylimmästä maksuluokasta pahimmillaan satojen eurojen vähennys tulee omaishoitajan tukeen. Samalla meiltä puuttuu henkilöstöä vanhustenhoidosta. Täällä nostettiin varhaiskasvatus. Tiedätkö, että saan puheluja, joissa hoitajat itkevät ja sanovat, että aamulla, maanantaiaamuna ei ole tulossa ketään koulutettua hoitajaa töihin, että mitä tässä nyt niin kuin tehdään. Eli se henkilöstöpula on huutava. Ja samalla kun meiltä puuttuu henkilöstöä, meillä on hoiva-paikkoja suljettu, terveyskeskusten vuodeosastot on ajettu alas, pitkäaikaishoivaa on lei-

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

kattu, omaishoitajilta ollaan leikkaamassa, vaikka he ovat meidän viimeinen toivo siinä, että he hoitavat niitä ihmisiä omissa kodeissaan.

Minä oikeastaan vaadin nyt, hyvä hallitus, teiltä, ja vaadin ministeriltä vastausta, että miksi te olette tehneet sellaisen sote-uudistuksen, joka leikkaa kaikkein hiljaisimmilta ja heikko-osaisimmilta. Eli kyllä täytyy saada sinne hyvinvointialueelle rahoitusta, että saavutetuista eduista ei leikata. Eihän esimerkiksi työntekijöiden, jotka siirtyvät hyvinvointialueille töihin suorana siirtona, heidänkään palkkojaan lasketa. Ja siellä perustetaan uusia virkoja, joihin sitten tehdään [Leena Meri: Demokratiarahaa!] erilaiset palkkaperusteet, millä perusteella mikäkin palkkio arvioidaan.

Eli kysyn sitä, että millä tavalla te turvaatte... Minä huudan niin kuin Uudenmaan asiaa nyt, totta kai, koska olen täältä Uudeltamaalta, mutta tiedän, että myös Savossa tilanne on huolestuttava. Tiedän, koska sieltä olen lähtöisin, ja seuraan tarkasti Suomen tilannetta myös sosiaali- ja terveystieteiden jäsenenä ja meidän perussuomalaisen valiokuntavastaavana. Minä kysyn teiltä, että miten te turvaatte. Tiedän, että myös hallituspuolueiden edustajat ovat tuskaa täynnä omilla alueillaan ja miettivät, että nyt tämä sote-bluffi paljastuu. Kun me tiedetään se, että maksajana on se asiakas — asiakasmaksut nousevat, omaishoidon tuki laskee — niin miten te vastaatte kansalaisille? Oman kansan elämää vaikeutetaan kaiken sen lisäksi, että sähkö, energia, ruoka kallistuu, ja tavallisen ihmisen, vanhuksen, hiljaisen ääni ei kuulu, ja minun mielestäni se on väärin.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

15.12 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Kiitos eduskuntakeskustelusta ja erityisesti tietysti oppositiopuolueille siitä tuesta, jonka annatte tälle talousarvion täydentävälle esitykselle ja sen arvovalinnoille, jotka keskittyvät nyt ennen kaikkea energiakriisin helpottamiseen kotitalouksien arjessa ja turvallisuustilanteeseen, jonka Venäjän aloittama raakalaismainen hyökkäyssota on aiheuttanut. Kiitos siis tästä ison maiseman yhteisestä kuvasta.

Muutamia huomioita keskustelun pohjalta.

Tässä nostettiin esiin useammassakin puheenvuorossa varhaiskasvatuksen tilanne. Olen hyvin tyytyväinen siitä, että talousarvion täydentävässä esityksessä varhaiskasvatuksen opettajien ja päiväkodin alan ammattilaisten koulutukseen satsaamista jatketaan. Me tarvitsemme aikuisia ammattilaisia tekemään työtä tulevan sukupolven parissa, ja hoitajapulaa, työvoimapulaa, mikä päiväkodeissa vallitsee, yksi keskeinen ratkaisukeino on alalle koulutettava työvoima.

Toinen kokonaisuus keskustelussa liittyi maatalouteen, ja kuuntelin mielenkiinnolla oppositioedustaja Essayahin puheenvuoron, jolla välikysymystä pohjustettiin. Jaamme saman huolen, ja toivon, että välikysymystä seuraavassa keskustelussa me ennen kaikkea yhdessä keskitymme siihen, miten suomalainen yhteiskunta, me kaikki sen jäseninä oppisimme tunnistamaan alkutuotannon ja ruokaturvan arvon, sillä paras ratkaisu ei milloinkaan ole valtion saavista kaadettava tukiraha vaan markkinat, jotka toimivat myös maanviljelijän ja alkutuottajan asemaa kunnioittaen ja sitä myös euroilla konkreettisesti tukien. Tämän lisäksi, totta kai, hallituksen piirissä on pohdinnassa lannoitteiden ja sähkön nopeasti kohonneiden hintojen vaikutus muistaen kuitenkin, että ennätyksellisellä tavalla maataloutta valtion kassasta päätettiin tukea viime keväänä 300 miljoonan euron kokonaisuudel-

Punkt i protokollet PR 127/2022 rd

la, josta 200 miljoonaa oli suoraa tukea maataloilta, osa on vasta parhaillaan maksatuksessa.

Sen sijaan kuuntelin tarkkaan myös oppositiopuolue kokoomuksen näkemyksen siitä, miten huoli maataloudesta nyt on suuri. Odotan mielenkiinnolla, onko se sitä myös ensi viikolla, kun vaihtoehtobudjettinne julkaistaan. Olettehan todenneet jo nyt, että nimenomaan haitallisista yritystuista verotuksen muodossa pitäisi päästä eroon, ja itse asiassa niistä tuista valtaosa kohdistuu vaikkapa juuri suomalaiselle maataloudelle ja metsäteollisuudelle. Seuraan mielenkiinnolla, mikä on teidän vastauksenne, arvoisa kokoomus, sitä kautta alkutuotannon kriisiin ja suomalaisten ruokaturvaan.

Keskustelussa nostettiin esiin myös tässä kokonaisuudessa verrattain pienellä mutta merkittävällä summalla rahoitettu matalalentoverkosto, ja kysyttiin aivan oikein, mitä se tarkoittaa. Se on menetelmä sille, miten pelastus- ja lääkintähelikopterit — kaikkien meidän parhaaksi, hengenhädässä — voisivat toimia erilaisissa sääolosuhteissa ja toimien koko maassa luotettavammin ja varmemmin kuin tällä hetkellä. Pidän itse tätä oikeanlaisena satsauksena myös liittyen kehittyvään lentotoimintaan, jossa muutoksia teknologian kehittyessä voi olla edessä paljonkin, ja tämä tarjoaa sille uusia mahdollisuuksia.

Puheenvuoroissa nostettiin esiin myös tuomioistuinlaitoksen määrärahat ja edellytykset oikeusvaltion toteutua ja oikeudenhoidon hyvän ketjun toteutua. Oikeusministerin kanssa hyvässä yhteistyössä olemme todenneet jo aiemmassa budjetissa, joka eduskuntaan toteutettiin, että on perusteltua tuoda eduskunnan käsiteltäväksi ratkaisu, jossa henkilötyövuodet tuomioistuinlaitoksella itse asiassa nousevat. Eli väkeä tuomioistuinlaitokselle valtion resurssein nyt lisätään, jotta oikeudenhoidon hyvä ketju voisi toteutua.

Muutoin uskon, että pääsemme jatkamaan keskustelua sekä taloudesta että maataloudesta lähiaikoina, ja kiitos omalta osaltani näistä puheenvuoroista.

Talman Matti Vanhanen: Debatten och behandlingen av ärendet avbryts. Behandlingen av ärendet fortsätter under detta plenum efter att de övriga ärendena på dagordningen blivit behandlade.

Riksdagen avbröt behandlingen av ärendet klockan 15.16.

Riksdagen avbröt debatten och behandlingen av ärendet.